

پیش بینی نگرش به شایعه از طریق ویژگی های شخصیتی، عواطف

مثبت و منفی و بهزیستی روانشناختی

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۷/۳۰ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۹/۲۵

مژگان سپاه منصور^۱

علی دلاور^۲

مجید صفاری نیا^۳

چکیده

این پژوهش با هدف پیش بینی نگرش به شایعه از طریق ویژگی های شخصیتی، عواطف مثبت و منفی و بهزیستی روانشناختی انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل تمامی کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران بود که از میان آنها ۲۰۸ نفر به شیوه نمونه گیری چند مرحله ای انتخاب شدند. ابزارهای سنجش شامل پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت (کاستا، مک کری، ۱۹۸۹) عاطفه مثبت و منفی (باناس، ۱۹۸۸) بهزیستی روانشناختی (ریف، ۱۹۸۹) و نگرش به شایعه (لیتمن و بزو، ۲۰۰۴) بود. داده ها از طریق همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام تحلیل شد. یافته ها نشان داد ویژگی های شخصیتی وظیفه شناسی و توافق پذیری ۲۰٪، عواطف منفی ۲۷٪ و هدفمندی در زندگی ۲۳٪ از واریانس نگرش به شایعه را تبیین می کنند. در مجموع نتایج پژوهش حاضر توجه به برخی از ویژگی های شخصیتی، عواطف و بهزیستی روانشناختی را در نگرش به شایعه محرز ساخت.

کلید واژه ها: نگرش، شایعه، ویژگی های شخصیتی، عواطف مثبت - منفی، بهزیستی روانشناختی.

۱- نویسنده مسئول: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، drsepahmansour@yahoo.com

۲- دانشگاه علامه طباطبائی

۳- دانشگاه پیام نور، صندوق پستی: ۳۶۹۷-۱۹۳۹۵، تهران، ایران

Predicting attitude towards rumor through the personality characteristics, positive–negative affect & psychological health

Mojgan sephmansour

Ali delavar

Majeed saffarinia

The aim of this research was to predict of attitude towards rumor through the personality characteristics, positive-negative affect and psychological health. Method of research was correlation and statistical population was the employees of Islamic Azad university, among them ۲۰۸ employess were selected by using multistage random sampling method. The assessment tools included a Big-five-factor personality questionnaire (Costa & mccrere ,۱۹۸۹) , positive-negative affect (Panas, ۱۹۸۸), psychological health (Ryff, ۱۹۸۹) and attitudes toward gossip (Litman, pezzo, ۲۰۰۴). The data were analyzed using correlation and stepwise regression analysis.

The results showed that personality characteristics of conscientiousness and agreeableness%۲۰, negative affect%۲۷, and purpose in life %۲۳, could significantly predict attitude towards rumor.

Keywords: attitude, rumor, personality, positive-negative affect, psychological health.

شایعه^۱، یکی از پدیده‌های اجتماعی است که همواره توجه پژوهشگران و اندیشمندان به ویژه روانشناسان اجتماعی را به خود جلب کرده است. علی‌رغم تاریخ طولانی مطالعه شایعه، ساختار آن همچنان روشن نیست، پژوهش‌های اندکی درباره آن انتشار یافته است و سئوال‌های زیادی در قلمرو آن بی‌پاسخ مانده است. (دیفونزو^۲، بوردیا^۳، ۲۰۰۷). لذا نیاز به انجام پژوهش‌های جامع که عوامل مهم و تأثیرگذار بر پدیده شایعه را مورد بررسی قرار دهد ضرورت دارد (گورین^۴، ۲۰۰۳).

شایعه، خبر یا اطلاعات تأیید نشده‌ای است که در موقعیت‌هایی از ابهام، خطر یا تهدید بالقوه انتقال می‌یابد. (دیفونزو، بوردیا، ۲۰۰۷). و به طور کلی از لحاظ محتوا چهار جنبه را در برمی‌گیرد: اول آنکه شایعه یک عبارت خبری است (لیو^۵، ۱۹۹۱)، دوم آنکه شایعه میان مردم رد و بدل شده و اغلب دهان به دهان انتقال می‌یابد. (روزنو^۶، ۲۰۰۱)، سوم آنکه شایعه دارای یک هدف جدی است و به موضوعات مهم مردمی می‌پردازد. (روزنو، کیمبل^۷، ۲۰۰۰) و سرانجام آنکه شایعه خبری تأیید نشده است و براساس شواهد مدون یا قابل استنادی شکل نگرفته است (آگنس^۸، ۱۹۹۶).

تأثیرات شایعه بر ابعاد و حیطه‌های گوناگون نظیر اقتصاد و تجارت (دیفونزو، بوردیا، ۱۹۹۸) رفتار سازمانی، بهره‌وری و امنیت شغلی (دیفونزو، بوردیا، ۲۰۰۰)،

-
- ۱- Rumor
 - ۲- Difonzo
 - ۳- Bordia
 - ۴- Guerin
 - ۵- Lev
 - ۶- Rosnow
 - ۷- Kimmel
 - ۸- Agnes

مدیریت بحران و مواجهه با بلاهای غیرقابل پیش‌بینی (مولکا- دنیلسن^۱، بیک^۲، ۲۰۰۸) و تبیین و معنابخشی به رویدادها (شیبوتنی^۳، ۱۹۶۶)، به اثبات رسیده است. شایعه، یک پدیده چند بعدی و انعکاسی از نگرش‌ها، عواطف، باورها و ارزش‌های فردی، اجتماعی و اخلاقی است (لیتمن^۴، بزو^۵، ۲۰۰۵). عوامل موقعیتی موقعیتی و شرایط اجتماعی، یکی از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر نگرش به شایعه است. هنگامی که در محیط ابهام زیادی وجود دارد مردم خلاقانه می‌کوشند تا به وقایع معنا بخشیده و آنها را مورد تعبیر و تفسیر قرار دهند از اینرو به هر نوع اطلاعاتی توجه نشان می‌دهند و نگرش مثبت به شایعه ایجاد می‌شود، در واقع می‌توان شایعه را نوعی حل مسئله جمعی^۶ دانست (زانگ زی لی، زانگ زی کیونگ^۷، ۲۰۰۹). نتایج پژوهش‌ها بیانگر آن است که بین مشکلات اجتماعی و اقتصادی در جوامع مانند خشونت، شورش، رشوه خواری، تهدید و ابهام با میزان فعالیت شایعه رابطه وجود دارد (فاین^۸، ۲۰۰۵).

ویژگی‌های شخصیتی، یکی دیگر از عوامل مؤثر بر نگرش به شایعه است. پژوهش‌هایی که رابطه ویژگی‌های شخصیتی با نگرش به شایعه را مورد بررسی قرار داده‌اند به این نتیجه دست یافته‌اند که بین برون‌گرایی^۹ و تجربه‌پذیری^{۱۰} (لیتمن، بزو، ۲۰۰۴، آنتونی^{۱۱}، ۱۹۹۲) و اضطراب^{۱۲} (کلی^{۱۳}، ۲۰۰۴؛ کیمل^{۱۴}، کییفر^{۱۵}،

۱- Molka- Danilisen

۲- Beke

۳- Shibutani

۴- Litman

۵- Pezzo

۶- Collective problem-solving

۷- Zhangzili-zhangzi-qoing

۸- Fine

۹- Extraversion

۱۰- Openness to experience

۱۱- Anthoney

۱۲- Anxiety

۱۳- Kelley

۱۴- Kimmel

۱۹۹۱) با نگرش و انتقال شایعه رابطه وجود دارد. فرایندهای شناختی از جمله اسناد علی^۲، خطای تداعی^۳، پیشگویی^۴ (اندرسون^۵ و همکاران، ۱۹۹۶)، باور، حس کنترل و درک افراد از اهمیت موضوع شایعه (دیفونزو، بوردیا، ۲۰۰۷)، اغلب در شایعه نهفته است. سوگیری‌های ادراکی یا محدودیت‌های حافظه با الگوهای تغییر محتوای شایعه نظیر ساده سازی، تشدید کردن، افزودن و هماهنگ کردن شایعه با ذهنیات خود رابطه دارد (روزنو، ۱۹۹۱).

هیجان^۶ و عاطفه^۷ از عوامل پیش‌بینی کننده نگرش به شایعه به شمار می‌آیند. موقعیت‌های ناآشنا و غیرمعمول موجب بروز هیجان و عواطف گوناگون در افراد می‌شود که بر چگونگی نگرش و واکنش به شایعات تأثیرگذار است (کلی، ۲۰۰۴). همچنین بین عواطف منفی از قبیل غم، اندوه، اضطراب، افسردگی و ناامیدی با نگرش به شایعه رابطه وجود دارد (لیتمن، پزو، ۲۰۰۴).

انگیزه‌های ارتقای خود^۸ و روابط بین فردی^۹ که از مؤلفه‌های بهزیستی روانشناختی^{۱۰} به شمار می‌آیند از دیگر عوامل پیش‌بینی کننده نگرش به شایعه و انتقال آن محسوب می‌شود. افراد به دلیل نگرانی از اثرات منفی شایعات منفی تلاش می‌کنند تا شایعات مثبت را به دوستان خود انتقال دهند، اما چنانچه انتقال شایعات منفی به دوستان نزدیک موجب مقابله مؤثر آنان با وقایع شود، شایعات منفی انتقال می‌یابد (گورین، ۲۰۰۳). همچنین انگیزه ارتقای خود یا نیاز به داشتن احساس مثبت درباره‌ی خود موجب می‌شود تا افراد در برابر شایعاتی که عزت نفس آنان را تهدید می‌کند مقاومت نشان دهند، در مقابل در برابر اطلاعاتی که عزت نفس آنان

۱- Keefer

۲- Causal attribution

۳- Illusory association

۴- Prediction

۵- Anderson

۶- emotion

۷- Affect

۸- Interpersonal relationship- enhancement

۹- self- enhancement

۱۰- psychological Health

را افزایش می دهد به راحتی متقاعد می شوند (کوهن^۱، آردنسون^۲، استیل^۳، ۲۰۰۰).

(۲۰۰۰).

در جمع بندی پایانی از مبانی نظری و پژوهشی می توان گفت، نگرش به شایعه با عوامل متعددی نظیر ویژگی های شخصیتی، انگیزه های روانشناختی، عوامل شناختی و عواطف مثبت و منفی در ارتباط است. با توجه به اهمیت موضوع شایعه و عدم وجود پژوهش های مدون در ایران هدف این پژوهش بسط و گسترش دانش مربوط به این حوزه در ایران است.

در همین راستا این پژوهش درصدد یافتن پاسخ به این سؤالات است؛ آیا بین نگرش به شایعه با ویژگی های شخصیتی، عاطفه مثبت و منفی و بهزیستی روانشناختی رابطه وجود دارد؟ کدام یک از مجموعه ویژگی های شخصیتی، عاطفه مثبت و منفی و بهزیستی روانشناختی قادر به پیش بینی نگرش به شایعه است؟

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی^۴ (تحلیل رگرسیون^۵) است. که طی آن ویژگی های شخصیت، عواطف مثبت و منفی و بهزیستی روانشناختی به عنوان متغیرهای پیش بین و نگرش به شایعه به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است. جامعه آماری شامل تمامی کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران در سال ۱۳۹۰ بود که از بین آنها ۲۰۸ نفر به شیوه نمونه برداری چند مرحله ای انتخاب شدند. این تعداد براساس پیشنهاد استیون^۶ (۱۹۹۶، به نقل از هومن، ۱۳۸۷) که حداقل ۱۵ نفر را برای هر متغیر پیش بین در تحلیل رگرسیون پیشنهاد نموده، مکفی در نظر گرفته شد. شیوه نمونه برداری به این ترتیب بود که ابتدا لیستی از دانشگاه های آزاد شهر تهران تهیه شد، سپس ۳

۱- Cohen

۲- Aronson

۳- Steele

۴- Correlation

۵- regression analysis

۶- Stevens

دانشکده در واحد تهران شمال، تهران مرکز و تهران جنوب انتخاب و لیست دانشگاه‌های موجود در هر یک از دانشگاه‌ها تهیه و به شیوه تصادفی از هر واحد دانشگاهی ۴ دانشکده انتخاب و از بین اداره‌های موجود در هر دانشکده به طور تصادفی ۲ اداره انتخاب و کارمندان آن اداره به عنوان افراد نمونه انتخاب شدند. میانگین سن افراد نمونه ۲۳ سال و میانگین سطح تحصیلات آنان لیسانس بود. متغیرهای جمعیت شناختی در جدول ۱، براساس سن، میزان تحصیلات و وضعیت تأهل آزمودنی‌ها انعکاس یافته است.

ابزار سنجش

پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت (NEO)^۱؛ برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت فرم کوتاه که کاستا و مک کری (۱۹۸۹) با ۶۰ سؤال و مقیاس پاسخگویی پنج درجه‌ای (کاملاً موافقم=۱ تا کاملاً مخالفم=۵) تهیه و ارائه کردند و پنج عامل روان رنجورخویی^۲ (N)، برونگرایی (E)، تجربه‌پذیری (O)، وظیفه‌شناسی^۳ (C) و توافق‌پذیری^۴ (A) را مورد سنجش قرار می‌دهد استفاده شد. ضرایب همبستگی بین نمره‌های شاخص‌های فرم بلند و فرم کوتاه این پرسشنامه را به ترتیب برابر با ۰/۹۲، ۰/۹۰، ۰/۹۱، ۰/۷۷، ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند (حق‌شناس، ۱۳۸۵). همچنین آلفای کرونباخ برای شاخص‌های روان رنجور خویی، برونگرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و مسئولیت‌پذیری به ترتیب برابر با ۰/۸۶، ۰/۷۷، ۰/۷۳، ۰/۶۸ و ۰/۸۱ گزارش شده است (حق‌شناس، ۱۳۸۵). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های روان رنجور خویی، برونگرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی به ترتیب برابر با

۱- Big five personality factor

۲- neuroticism

۳- conscientiousness

۴- agreeableness

۰/۷۵، ۰/۷۷، ۰/۸۰، ۰/۷۵ و ۰/۷۷ به دست آمد. یک نمونه از سئوالات این پرسشنامه بدین شرح است؛ من آدم نگرانی نیستم.

مقیاس عاطفه مثبت و منفی پاناس^۱، برای اندازه‌گیری عواطف مثبت و منفی از مقیاس عاطفه مثبت و منفی پاناس (PANAS) که توسط واتسون^۲، کلارک^۳ و تلچن^۴ تهیه و ارائه شد و ۲۰ احساس (۱۰ احساس مثبت و ۱۰ احساس منفی) را در قالب کلمات مورد سنجش قرار می‌دهد و به طور کلی در یک مقیاس پنج درجه‌ای (کاملاً موافقم = ۱ تا کاملاً مخالفم = ۵) ارزیابی می‌شود، استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس برابر با ۰/۸۵ گزارش شده است و ضرایب همبستگی درونی مؤلفه‌ها و کل مقیاس شواهدی دال بر روایی سازه^۵ آن فراهم ساخت که این ضرایب از ۰/۷۴ تا ۰/۹۴ متغیر و تمامی آنها معنادار بود. (ابوالقاسمی، ۱۳۸۲) در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ پرسشنامه برای عاطفه مثبت ۰/۸۹ و عاطفه منفی ۰/۹۰ به دست آمد.

پرسشنامه بهزیستی روانشناختی^۶، برای اندازه‌گیری بهزیستی روانشناختی از پرسشنامه بهزیستی روانشناختی ریف^۷ (۱۹۸۹) با ۸۴ سؤال و مقیاس پاسخگویی شش درجه‌ای (کاملاً موافقم = ۱ تا کاملاً مخالفم = ۶) استفاده شد. از بین کل سئوالات ۴۴ سؤال به صورت مستقیم و ۴۰ سؤال به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه شش عامل ارتباط مثبت با دیگران، خودمختاری، تسلط بر محیط، رشد شخصی، هدفمندی در زندگی و پذیرش خود را مورد سنجش قرار می‌دهد. ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های فوق به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۳، ۰/۶۸، ۰/۷۵، ۰/۷۶، ۰/۷۷، گزارش شده است (فراهانی، ۱۳۸۷). یک نمونه از سئوالات پرسشنامه بدین شرح است اکثر افراد مرا شخصی دوست داشتند و مهربان می‌دانند.

۱- positive and negative affect (PANAS)

۲- watson

۳- clark

۴- Techlen

۵- construct validity

۶- psychological Health questionnaire

۷- Riff

پرسشنامه نگرش به شایعه^۱؛ برای اندازه‌گیری نگرش به شایعه از پرسشنامه نگرش به شایعه که لیتمن و پزو (۱۹۸۷) با ۲۹ سؤال و مقیاس پاسخگویی پنج درجه‌ای (کاملاً موافقم = ۱ تا کاملاً مخالفم = ۵) تهیه و ارائه کردند استفاده شد. این پرسشنامه براساس گزارش لیتمن و پزو (۱۹۸۷) از روایی سازه مطلوبی برخوردار است و آلفای کرونباخ ۰/۸۵ برای آن گزارش شده است. در این پژوهش تحلیل عاملی اکتشافی^۲ (چرخش واریماکس) روایی ساز این پرسشنامه را مستند ساخت و آلفای کرونباخ آن ۰/۷۲ به دست آمد. یک نمونه سؤال این پرسشنامه به این شرح است: مشغولیت ذهنی را به شایعه‌پردازی ترجیح می‌دهم.

روش اجرا و تحلیل؛ پرسشنامه‌های پژوهش به صورت خود گزارش دهی در فروردین تا تیر ۱۳۹۰ و در فاصله زمانی ۴۰ تا ۵۰ دقیقه پاسخ داده شدند. داده‌ها از طریق ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام^۳ با استفاده از بسته آماری برای علوم اجتماعی نسخه‌ی ۱۶^۴ (spss) تحلیل شدند.

یافته‌ها

در جدول ۲ میانگین، انحراف معیار و ضریب همبستگی متغیرهای پژوهش برای نگرش به شایعه و مؤلفه‌های شخصیتی، عاطفه مثبت و منفی و مؤلفه‌های بهزیستی روان شناختی ارائه شده است. چنانکه در جدول ۲ مشاهده می‌شود نگرش به شایعه با برون گرایی، توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی، عاطفه منفی، تسلط بر محیط، رشد شخصی، هدفمندی در زندگی، پذیرش خود ($P \leq 0/01$) و ارتباط مثبت با دیگران ($P \leq 0/05$) همبستگی مثبت و معناداری دارد. اما با روان رنجورخویی و انعطاف‌پذیری، عاطفه مثبت و خودمختاری دارای رابطه معنادار نیست.

۱- attitudes towards gossip

۲- exploratory factor analysis

۳- stepwise

۴- statistical package for social science-version ۱۶

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون که در جدول ۳ ارائه شده است نشان می‌دهد رگرسیون متغیر نگرش به شایعه از روی ویژگی‌های شخصیتی از لحاظ آماری معنادار است. ضرایب همبستگی در مدل ۱ بین متغیر پیش بین وظیفه‌شناسی و متغیر ملاک نگرش به شایعه ۰/۳۵ و در سطح $(P < ۰/۰۱)$ و ضرایب همبستگی در مدل ۲ بین متغیرهای پیش بین وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری و متغیر ملاک نگرش به شایعه ۰/۴۰ در سطح $(P < ۰/۰۱)$ است. با توجه به معناداری رگرسیون از شاخص ضریب شیب بتا برای تبیین سهم هر یک از متغیرهای پیش‌بین در واریانس متغیر نگرش به شایعه استفاده می‌شود. نتایج ضریب بتا نشان می‌دهد در مدل ۱ از میان متغیرهای لحاظ شده در این تحلیل متغیر پیش بین بین مسئولیت‌پذیری از ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند ۳۵ درصد از واریانس نگرش به شایعه را پیش‌بینی نماید. در مدل ۲ متغیر دلپذیر بودن از ویژگی‌های شخصیتی وارد معادله می‌شود که در این مدل توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی می‌توانند ۲۰ درصد از واریانس نگرش به شایعه را به طور معناداری پیش‌بینی کنند. ...

همچنین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد، رگرسیون متغیر نگرش به شایعه از روی مقیاس عاطفه منفی از لحاظ آماری معنادار است. نتایج ضریب بتا نشان داد $t = ۴/۰۹$ ، $B = ۰/۴۱$ مقیاس عاطفه منفی می‌تواند ۲۷ درصد از واریانس نگرش به شایعه را پیش‌بینی نماید.

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می‌شود متغیر نگرش به شایعه از مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی از لحاظ آماری معنادار است. ضرایب همبستگی در مدل ۱ بین متغیر پیش‌بین هدفمندی در زندگی و متغیر ملاک نگرش به شایعه ۰/۲۳ در سطح $p < ۰/۰۱$ است.

با توجه به معناداری رگرسیون از شاخص ضریب شیب بتا برای تبیین سهم متغیر پیش بین استفاده شد. با توجه به نتایج ضریب بتا $(B = ۰/۲۹$ ، $t = ۳/۴۱)$ هدفمندی در زندگی از ابعاد بهزیستی روان‌شناختی می‌تواند ۲۳ درصد از واریانس نگرش به شایعه را پیش‌بینی کند.

جدول ۱ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی آزمودنی ها بر اساس سن ، میزان تحصیلات و وضعیت تأهل آزمودنی ها

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
سن آزمودنی	پایین تر از ۲۰ سال	۱۲/۵
	۲۱ - ۲۵	۳۲/۷
	۲۶ - ۳۰	۱۸/۸
	۳۱ - ۳۵	۱۰/۱
	۳۶ - ۴۰	۸/۷
	۴۱ - ۴۵	۸/۲
	۴۶ - ۵۰	۳/۸
	۵۱ - ۵۵	۲/۴
	۵۶ - ۶۰	۲/۹
میزان تحصیلات	زیر دیپلم	۷/۲
	دیپلم	۳۰/۳
	فوق دیپلم	۱۳

۳۸/۹	۸۱	لیسانس	
۶/۷	۱۴	فوق لیسانس	
۰/۵	۱	دکتری	
۹۶/۶	۲۰۱	کل	
۳/۴	۷	بی پاسخ	
۴۷/۱	۹۸	متاهل	
۴۹	۱۰۲	مجرد	
۹۶/۲	۲۰۰	کل	وضعیت تأهل
۳/۸	۸	بی پاسخ	
نمونه کل ۲۰۸ نفر			

جدول ۲ - میانگین، انحراف معیار و ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	شاخص به نگرش به	روان رنجور خوبی	برون گرایی	تجربه پذیری	توافق پذیری	وظیفه شناسی	عاطفه مثبت	عاطفه منفی	ارتباط مثبت با دیگران	خودمختاری	تسلط بر محیط	رشد شخصی	هدفمندی در زندگی	پذیرش خود
نگرش به شایعه	۷۵/۹۵	۱۲/۱۱	۱													
روان رنجور خوبی	۳۷/۸۳	۶/۵۳	-۰/۰۱													
برون گرایی	۳۰/۸۷	۶/۱۲	۰/۲۱**													
تجربه پذیری	۳۰/۰۷	۴/۹۹	۰/۰۰۴		۰/۰۸											
توافق پذیری	۲۸/۷۵	۵/۹۰	۰/۳۲**		۰/۴۶**	۰/۰۲										
وظیفه شناسی	۲۶/۵۴	۷/۹۳	۰/۳۵**		۰/۵۰**	۰/۱۴*	۰/۴۵**									
عاطفه مثبت	۲۴/۰۳	۵/۲۰	-۰/۰۶		-۰/۳۷**	-۰/۰۲	-۰/۱	-۰/۴۰								
عاطفه منفی	۳۱/۲۰	۸/۰۶	۰/۲۷**		۰/۲۰**	-۰/۱۴*	۰/۴۲**	۰/۲۲**	۰/۱۱							
ارتباط مثبت با دیگران	۴۰/۷۱	۸/۱۷	۰/۱۵*		۰/۳۷**	-۰/۰۳	۰/۳۰**	۰/۲۷**	-۰/۲۶**	۰/۱۳*						
خودمختاری	۴۳/۶۶	۷/۳۴	۰/۱۳		-۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۰۲	۰/۱۲	-۰/۱۵*	-۰/۰۴	۰/۴۸**					
تسلط بر محیط	۴۰/۳۵	۹/۵۴	۰/۲۲**		-۰/۳۶**	-۰/۱	۰/۳۴**	۰/۴۴**	-۰/۳۲**	۰/۲۶**	۰/۶۱**	۰/۴۴**				
رشد شخصی	۳۸/۳۷	۹/۰۵	۰/۲۱**		-۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۲۹**	۰/۳۱**	-۰/۳۴**	۰/۱۰	۰/۵۸**	۰/۴۸**	۰/۵۷**			
هدفمندی در زندگی	۴۰/۱۲	۹/۳۹	۰/۲۳**		-۰/۳۲**	۰/۰۱	۰/۳۵**	۰/۴۲**	-۰/۳۳**	۰/۲۶**	۰/۵۵**	۰/۳۴**	۰/۷۰**	۰/۶۷**		
پذیرش خود	۴۱/۸۵	۱۰/۰۶	۰/۱۴*		-۰/۳۰**	۰/۰۸	۰/۲۹**	۰/۳۷**	-۰/۳۴**	۰/۲۳**	۰/۴۸**	۰/۳۱**	۰/۶۹**	۰/۵۶**	۰/۶۸**	۱

** $p \leq 0.01$ * $p \leq 0.05$

جدول ۳ - R^2 و آماره های تغییر در R^2 و ضرایب رگرسیون هر مدل

سطح معناداری	t	Beta	B	مجذور R	R	مدل	
۰/۰۰۰	۲۲/۳۵		۶۱/۴۶	۰/۱۲	۰/۳۵	ثبات	۱
۰/۰۰۰	۵/۵۰	۰/۳۵	۰/۵۴			وظیفه شناسی	ویژگی های شخصیتی NEO
۰/۰۰۰	۱۳/۴۱		۵۳/۲۷	۰/۱۶	۰/۴۰	ثبات	۲
۰/۰۰۰	۳/۶۷	۰/۲۶	۰/۴۰			وظیفه شناسی	
۰/۰۰۰۵	۲/۸۱	۰/۲۰	۰/۴۱			توافق پذیری	
۰/۰۰۰	۱۹/۴۷		۶۳/۱۱	۰/۰۷	۰/۲۷	ثبات	۱
۰/۰۰۰	۴/۰۹	۰/۲۷	۰/۴۱			عاطفه منفی	عاطفی بودن مثبت و منفی
۰/۰۰۰	۱۷/۷۳		۶۳/۹۸	۰/۰۵	۰/۲۳	ثبات	۱
۰/۰۰۱	۳/۴۱	۰/۲۳	۰/۲۹			هدفمندی در زندگی	بهبودی روان شناختی

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان داد بین ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی با نگرش به شایعه همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد، همچنین ویژگی‌های شخصیتی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی قادر به پیش‌بینی نگرش به شایعه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های لیتمن و پزو (۲۰۰۴)، آنتونی (۱۹۹۲) همسویی دارد. از لحاظ نظری دلیل این امر آن است که افراد دارای ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و توافق‌پذیری افراد اجتماعی، اهل گفتگو، خوشبین، معاشرت‌پذیر، کنجکاو و انعطاف‌پذیر هستند که تمایل به دریافت و تبادل اطلاعات دارند لذا تمایل و نگرش مثبت بیشتری به شایعات نشان می‌دهند. از مشخصه‌های افراد وظیفه‌شناس، دقت، باریک‌بینی و حساس بودن است که دارا بودن چنین صفاتی ممکن است افراد را به سمت توجه به شایعات و موشکافی و تحلیل اطلاعات سوق دهد.

توان پیش‌بینی عواطف منفی در نگرش به شایعه از دیگر یافته‌های این پژوهش است. این یافته با یافته‌های گزارش شده توسط کلی (۲۰۰۴)، لیتمن و پزو (۲۰۰۴)، دیفنزو، بردیا (۲۰۰۷) همخوانی دارد. بر اساس ادبیات روانشناختی موجود، یکی از مهم‌ترین عواطف منفی موثر در نگرش شایعه اضطراب و نگرانی است. افراد دارای اضطراب بالا جهت کاهش اضطراب و افزایش حس کنترل بر محیط تمایل بیشتری به پذیرش و انتقال شایعات نشان می‌دهند.

در بررسی رابطه نگرش به شایعه با ابعاد بهزیستی روانشناختی مشخص شد بین ابعاد بهزیستی روانشناختی ارتباط مثبت با دیگران، پذیرش خود، رشد شخصی، هدفمندی در زندگی و تسلط بر محیط با نگرش به شایعه رابطه مثبت و معنا دار وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های گورین (۲۰۰۳) و کوهن و همکاران (۲۰۰۰) همسویی دارد. از آنجایی که پذیرش و ارتقای خود یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های انسانی است هنگامی که افراد با اخبار یا شایعاتی که به هر طریق عزت نفس را در آنها ارتقا می‌بخشد مواجه می‌شوند ممکن است به راحتی متقاعد شوند و بالعکس در برابر اخباری که عزت نفس آنها را تهدید می‌کند مقاومت نشان می‌دهند.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد از بین مولفه‌های بهزیستی روانشناختی هدفمندی در زندگی توان پیش‌بینی نگرش به شایعه را دارد. در جهت تبیین این یافته

می‌توان بیان کرد همانطور که بردیا، دیفونزو (۲۰۰۷) تاکید کرده‌اند معنا بخشی به رویدادها و وقایع یکی از اهداف مهم شایعه پردازی است افراد هدفمند در زندگی که همواره برای معنابخشی به زندگی تلاش می‌نمایند به ویژه هنگام وجود ابهام و تردید ممکن است به شایعات نگرش مثبت نشان دهند.

در مجموع نتایج پژوهش حاضر توجه به برخی از ویژگی‌های شخصیتی، عواطف مثبت و منفی و بهزیستی روانشناختی را در نگرش به شایعه محرز ساخت. در زمینه‌های پیشنهادی پژوهشی می‌توان گفت ارتباط سایر متغیرهای روانشناختی با نگرش و انتقال شایعه مورد پژوهش قرار گیرد. برای افزایش قابلیت تعمیم و بررسی دوباره متغیرها، این پژوهش در شهرهای دیگر ایران نیز تکرار شود. همچنین از آنجایی که فقدان ابزار معتبر در سنجش شایعه پژوهش در این حیطه را با مشکل مواجه ساخته است توصیه می‌شود در پژوهش‌های آتی ساخت ابزارهای معتبر سنجش شایعه مورد توجه قرار گیرد. از لحاظ کاربردی نیز پیشنهاد می‌شود آگاه ساختن افراد جامعه در مورد فرایند شایعه به ویژه در سه مرحله تولید، ارزشیابی و انتقال و اثرات مهم اجتماعی بر افراد جامعه از سوی پژوهشگران و محققان و مسئولین ذی ربط مورد توجه بیشتری قرار گیرد. در خاتمه تفاوت‌های جنسیتی و متغیرهای جمعیت شناختی از قبیل سن، میزان تاهل و سطح تحصیلات مورد بررسی قرار نگرفته، که امید است در پژوهش‌های آتی مورد توجه قرار گیرد.

منابع

ابوالقاسمی، ف. (۱۳۸۲)، اعتباریابی و هنجاریابی مقیاس عاطفه مثبت و منفی (PANA) پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، ۷۰-۸۰.

حق شناس، ح. (۱۳۸۵). طرح پنج عاملی ویژگی‌های شخصیت. چاپ اول، شیراز: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز.

مشهدی فراهانی، م. (۱۳۸۷) اثر بخشی زوج درمانی عقلانی - هیجانی - رفتاری در کاهش باورهای غیر منطقی و افزایش رضا مندی زناشویی و بهزیستی و روانشناختی. رساله دکتری روانشناسی، تهران، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.

هومن ، ح . ع . (۱۳۸۷) . مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل . چاپ اول ، تهران : انتشارات سمت .

Agnes, M.(۱۹۹۶). Webster's new world dictionary and the saurus. New York: simon and Schuster.

Anderson, C.A., Kurll,D.S., Weiner, B.(۱۹۹۶). Explanations: processes and consequences Social psychology : Handbook of basic principles. New York : Guilford press.

Anthony, S.(۱۹۹۲) . The influence of personal characteristics on rumor knowledge and transmission among the deaf. American Annals of the Deaf, ۱۳۷ , ۴۴-۴۷.

Cohnen, G.L., Aronson, J., Steele, C.M.(۲۰۰۰). When beliefs yield to evidence: Reducing biased evaluation by affirming the self - Personality and social psychology Bulletin, ۲۶ , ۱۱۵۷-۱۱۶۴.

Di Fonzo,N.,Bordia ,p.(۲۰۰۷) .Rumor psychology. American psychological association. Washington. DC.

Difonzo, N., Bordia , P.(۲۰۰۰) . How top PR professionals handle hearsay: corporate rumors, their effects and strategies to manage them. Public relations review , ۲۶, ۱۷۳-۱۹۰ .

Difonzo, N., Bordia, P.(۱۹۹۸) . A tale of two corporations: Managing uncertainty during organizational chang. Human resource management , ۳۷ , ۲۹۵-۳۰۳.

Fine, G.A Heath , C.,Campion – Vincent, V.(Eds).(۲۰۰۵). Rumor mills: the social mipact of rumor and legand. Chicago: Aldine.

Guerin, B.(۲۰۰۳). Language use as a social strategy: Areview and an analytic framework for the social science. Review of General psychology. ۷.۲۵۱-۲۹۸.

Kelley, S.R.(۲۰۰۴) . Rumors in Iraq. Unpublished master's thesis . Naval postgraduate school , Monterey. CA. Retrieved November ۱۶ , ۲۰۰۴ , form <http://theses.nps.navy.mil>.

- Kimmel, A.J., Keefer, R.(1991). Psychological correlates of the transmission and acceptance of rumors about AIDS. *Journal of Applied social psychology*, 21 , 1608-1628.
- Lev,M.(1991).Carter stock drops again on rumors. *The New York Times*, p.D 4.
- Litman, J.A, Pezzo , M.V.(2005). Individual differences in attitudes towards gossip. *Journal of personality and individual differences* , 38, 973- 980.
- Molka- Danielsen , J.,Beke,T.(2008). Rumors interplay in disaster management . *international Journal of Risk Assessment and management* , 9 ,334-350.
- Rosnow , R.L(2001). Rumor and gossip in interpersonal interaction and beyond: A social exchange perspective. Washington .DC :American psychological association.
- Rosnow, R.L.(1997). *Inside rumor : A personal Journey*. American psychologist , 46,484-496.
- Rosnow,R.L., Kimmel, A.J. (2000). *Rumor* . New York : Oxford university press and American psychological Association.
- Shibutani, T.(1966). *Improvised news. A sociological study of rumor*. Indianapolis , IN:Bobbs. Merrill.
- Zhang,Zi. Li., Zhang, Zi. Qiong. (2009). An interplay model for rumour spreading and emergency development. *Journal of physica A*, 38 , 4109-4166.